

ACC. N.R. M. 7354 : 1-16.

Landskap: Småland

Upptecknat av: H. N. Larsson

Härad: Lunnarbo

Adress: Torshagen, Lagan

Socken: Berga

Berättat av:

Uppteckningsår: 1941

Född år i

Julgraven

H. G. 17.

LUNDS UNIV.
FOLKMINNES-
ARKIV

H. E. 17

LUNDS UNIV.
FOLKMINNES-
ARKIVJulgramen.

1) Vid julgramen i skrivet år 1880-talet inbjödes här var skänker som ett offentligt bekvämlighet. Det är möjligt att man i den närliggande Gungby församling, i Skänkestone liksom till exempel Hall, antitade foto-grafen H. Magnus. för att frivilligt sin julgran på plats, men osäker om skänkestone trägar av denna foto-grafen skänkestone bevarats till dess tid. Det skulle i så fall vara om hans dotter, f. d. församlingsskänkestone för Gungby Telefonstation förskott H. Magnus, som bevarats sin faders

glädsatt och negativ till sin. Den
tidens Gunglänkor äro för längre eller
kortare till tillkomna öfver från val-
platsen. Det är sålunda ingen tids
och att uppsäga fören är guldgrann
från dess första tid.

2) Båda den sista juten har jag
lyckats förskaffa för en guldgrann
hos riksdirektören Eric Andersson vid
el. Rådstationen i Hög, som bifogad^{v)}

3) Här man förklarade att
använda guldgrann i det jättstället
och på stengärdarna kändes jag
if, men enligt vad jag för mig
finna var det vad knappast skä-
ligt tidigast än i allmogehemmen.
Julen 1886 hade vi här i vårt hem
den första guldgrannen, som fördes
1) Rådets tids!

och hemmets samt klädde av
min älskade bröder August, som då
var 20 år gammal. Han hade då
inte varit i tillfälle att se en
riktig julgran, men han brukade kö-
pa en i mitten för 80-talet av
August Dahlström i Jönköping och
gav en julkalender med namnet
"Julgranen". Denna kalender hade
en kolorerad illustration av en fullt
utrustad julgran och var det den
en, som utgjorde modellen för vår
jula julgran för 55 år sedan, som
i sin utrustning givetvis inte blev
så ynklig som i den gran Dahl-
ström avbildade. Sedan den julen för-
svann vi är ofta i det anförda
julgran. Det mest märkade till

efterföljd och så smärningom
med julgranen, efter några äro
föropp, liksom de flesta hemmen
där det fanns barn. Större per-
soner ställde sig däremot skeptiska
mot den nya julpyntaden och de
ginga nog betänksamt för sin älskade
barn. På barnen hos postmästar-
nen i Gunglby behagade de sig upp-
om julstämman, sedan föräldrarna gått
i kyrkan, och tända julgranen, som
de firades åt så mycket under
julkvällen. Olyckan var emellertid
framme genom att ljusen i granen
fattade eld: det behängda papperet.
Barnen voro för små att följa släkt-
eldens framfart eller i tid ropa på
hjälp och vi blev följden att hela

huset brann ned och föräldarna
fingo bevista en bekännande syn
vid hemkomsten från staden i
kyrkan.

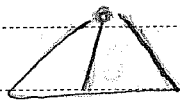
4) Man var mycket angelägen
om att julgranen skulle vara fin
och välvald, äro ju för julen
nas bland gästerna, den skulle va-
ra yvig och välsmakad samt försedd
med bakka och för grova hvar öfver
och för lite bak och sådan beskap
genhet att det inte sviktade utan
väl uppgaf vad som hängdes i
det samma. Vågen sås bild dag
för julgranens huggning förde jag
intet uttala. Enstaka avkänade och
i stegen dagen för julafon eller han-
ske någon dag tilligge om det var

6
mycket små ut i shoppingarna.
Och när vi bar, några är senare,
i sällskap från flera hem begäro
oss ut att baka julgran i sko-
gen gäro vi oss inte tid att vän-
ta till så när in på helgen
med detta bestyr. Och gingo flera
år i förväg och gav julgrans ännu
att flera var en flicka med i sällska-
pet, vilken inte hade tid till att
invänta julen. Hon klädde julgranen
och täpde ljusen samt följades
av densamma i förväg. Sedan av-
klädde hon den igen för att när
helgen äntligen kom till närmare,
och juse den med ett jätträtt.
Någon hög av julgran förkom inte
här, den som inte gäto sig shopping

7
Julk gjöra följa med en grann till
skolan eller gå till skolan för att byg-
ga viten från den behagade för
dessa ändamål. En del personer ha
de för vana att bygga julgranen
då man behagade utän att följa
dessa ågar om för. så den skil-
nämnda kategorien blanda julgrans-
bygga följande det och personer, som
alla den jul granen att anse den
en julgran efter den andra, men
sedan ha flera tillsammans för att
i stället söka upp sig till bättre och
varken exempel till att vidant upp-
trädande i skogen väke ha en och ogillan-
de av dess ågar för man väl inte
förmå sig inte. Ansen sattes in på
svälten för julafon eller tidigt om stann

frå julgränsen på att den var klädd och
ordningsställd innan det blev dags.

5) Här brukade man sätta fot
av trä på gräsen, vilken var förebrädd.

julgransfot
Denna fot var gjord av ett enda trästycke.
De björk, kastan och hållbar. Den
ämbetsrades med tapet eller annat papper.
I andra hem såg jag att man
använde den krusformiga träfoten till
gröndan för stamma infällning.

6) I den första julgräsen här och
efter var jag minns även ytteligen
ett par tre år framåt beagnade vi
hemstegen påljus till handelsbänken
hade julgransljusen av stearin ännu

9
sitt konnigt, när som stöga åtgär-
gen därav skulle varit ganska mini-
mal, innan sedan med julyssan hade
införts. Men då kommer förfrågande
väl ihåg Axel de Remstjerna jult-
granstjusen sågs ut de oss smälte
in de vanliga tjusen och låtsas länge
in de sköna höga jultgranstjusen
av stearin. Borden bekläddes i övrigt
med äpplen, kex, pepparkädda kaka-
neller, pepparkärlar, pepparkärlar
och m.m. I början av 1890-talet tillkom-
mo flera andra jultgranstjusen,
såsom jultjusen, flästa, bomull
glädder m.m.

7) I vårt hem hade vi i början
ett ljus i toppen på granen. Sedan
infördes vi en engelsk på färgad belysning

eller vad det nu var för slags metall.
Denna bild var såpass full av fjästa
: toppen på julgranen och på dess
som hängde mellan sedan glitstojarna,
som sträkte sig med tre granens
grenar.

8) Några ljuskällor hade vi
inte i de första årgångarna av julgra-
nen. I stället användes ljusen först vid
grenarna med s.k. Brinnträd och om
detta gjordes omsorgsfullt så fungerade
dess ljuskällor mycket genom att
ljusen hade upphängande ställning.
Där så för eller till är förlopp köpte
fruktiga praktiska ljuskällor med
gjutna och trots att det nu är över
50 år sedan dess finnes det fortfarande
några av dessa gamla ljuskällor kvar

9. De följande förordelserna i
julgårnen äro för och från de stora
röda och vita juläpplena. Till dessa
hade alla ett och samma Papperskna-
metten. Hade Postbureau E. B. Berg:
Prästerg. Tullv. De köptes hos H.
von Dicks eller av hans söner, som
dagarna före jul brukade gå omkring
i gårdarna och försälja sådana m. m.
efter i handelsboken. För samma
häll skulle pappersknytt o. a. klippas
förordas. För köpes i handelsboken
Med undantag av de ättbara m.
kerna gånke från julgarnsförordelserna
och knusallarna är från i. De för
varades i en särskild låda på vinden,
vilken framtogs när gårnen skulle
klädas och efter julandringen när julen

var det lades de tillbaka i lädan
för att där förvaras i sin givna plats
till nästa jul. Det hände även att
barnen åkte vassa av joydnaderna, som
de kallade för sina! Själva minns
jag huruvida jag såsom en liten
fauvel förjorde mig åt den topp-
joydnad som var min och mest
vilken andra barn kastade omkring.
samma blickar.

10) Den regel följdes nog att
man inte blott en utan flera gånger
under julen skulle ha Årsmåls Ring
graven. Det hörde egentligen till bær-
rens privilegium att få vara sig
när graven var färdig och detta försam-
made de nog inte att begära. Öfrigtom
under körtidskvallarna var det egentligen

under julkalaset och vid plundringar, som granen var färd och under de flesta av dessa tillfällen skulle barnen också träda ringdansen King, densamma.

11) Julgransplundring i förening med barnbjudning förekom på den tiden inte så sällan. Såväl i väst som i öst kunde sådana fester ibland, då en för att gången reste sig med sina kamrater, med att dansa King granen eller "Kön julen ut", som det hette. De inbjudna gästerna vid detta tillfälle var som nämnts en del grannliga barn från granngårdarna. Trätteringen bestod av kaffe och ibland även mat. När granen plundrades skulle även gästerna ha

del av dess innehåll sison äpp-
len, karameller, kak o.d. En äldre
person tog plats vidstol för grannen,
vid plundringen skulle böja, och
levde dansarna. Först fingo barnen
släcka ljusen, vilket de inte vore sena
till, och sedan fingo de hjälpa till med
att släcka ned i hängs, vareil ljus
hållas och andra fördrade, lades till
jovon i den till för ansetta ladan.

12) Tjugoandedagjul eller "Ej-
gondedag" kallad dansas julen ut. Då
skulle alltså julgrannen dansas om-
kring för stora grannen, plundras och
utkastas. Men denna regel följde
man inte så nog i alla hem
och därför blev följden, att barnen
fingo vara med och i hel rad av

julens stora fest, ja det kunde To. m.
hända att Enon påstod i något
hem inte var inne förrän vid Skjuts-
mässe.

12) Omelbart efter julmör-
gen tog man ut gräven. Den pla-
cerades i något hörr vid en vedstän-
na på vedkastan, där den fick stå
en tid och bara så, men det hände
ofta att man hörde efteråt avsevärt
att den och harkade till så grena-
na. För 50 år tillbaka var det nämligen
sed att om vintern harka till till
strö åt Bjuren i varje gård.

13) Stensjöns julbid hade vi
inte i vårt hem. Julegranens in-
förmå, men en kage, vilken var för-
sett med ljus, klädd åt med pappe.

och behången med äpplen och karameller.

14. "Julena" upprästes inte vid Lärarna Skola i slutet på 1880-talet sedan Torde ha avtryckts i mitten av 1800-talet, men i Sköda, Västmanlands m. fl. byar i socknens nordöstra del bebehålls och föras sedan ännu. Så ad och förhållanden i Sköda socken och omgränsande delar av Östbo Sköda i Hälsingens socken var sedan avtryckt i Tid. Samfundet av samma skola som här, men där ha den sederna återuppräkt. Man ser därför numera "Julena" utånga ringar i de flesta hemmen i socknen, väl mera som en gammal tradition än av det ursprungliga motivet.